

BOXHOLM

SÅ VAR DET DÅ.....

Tätorten Boxholms ursprung är ej så gammal.

Före 1700-talets mitt var trakten vid Boxholm ett typiskt skogsområde med odlade marker längs Svartåns dalgång, men i slutet av 1720-talet riktades uppmärksamheten på den vattenkraft, som fanns i åns forsar och fall.

År 1582 förvärvaade Arvid Gustafsson-Stenbock en by som hette Flemminge och i vars centrum han upprättade ett säteri, efter hans ättenamn kallat Bocksholm (redan i mitten av 1600-talet stavat Boxholm). Därav fick sedermera brukssamhället sitt namn.

BRUKSORT.

År 1609 förlänades ätten Ribbing Boxholms säteri. Den siste manlige medlemmen av denna ätt, G.A. Ribbing beslutade att söka privilegier för anläggandet av ett bruk. I slutet av maj 1754 fick han tillstånd därtill. Därmed var grunden lagd för Boxholms brukssamhälle.

År 1770 köpte Adolf Rudbeck bruket och han tog även initiativet till utvidgningar och moderniseringar av rörelsen.

Redan 1779 såldes bruket till K.D. Burén, som utvecklade rörelsen vidare till en betydande bruksanläggning, som 1782 fick tillstånd att kallas Boxholms järnbruk.

Bruket stannade sedan länge inom Burénska släkten.

År 1872 förvandlades familjeföretaget till aktiebolag.

GROPA KVARN.

År 1777 lät Rudbeck uppföra en ny kvarnbyggnad, Gropa kvarn, vilken är den äldsta nu kvarvarande byggnaden. Tidigare hade här funnits kvarnar. En odalkvarn 1594 och en frälsekvarn med torpet Gropen år 1613.

Nu rymmer den gamla kvarnen ett museum med en rik samling av verktyg och gamla ting.

GAMLA BROAR.

På den tiden var bron över Svartån en träbro, Gropabron. Då den var förfallen ersattes den 1785 med en stenbro. En betongbro byggdes omkring 1940, men återger i viss mån den gamla brons utseende.

Bron över Svartån vid Bredgård byggdes 1789 med ombyggnad på 1970-talet.

BOSTADSBYGGANDET PÅ BRUKET FÖRE 1920.

Under de första åren av 1800-talet var antalet bruksarbetare ca 95. En del av dessa bodde i de små torp, som låg runt omkring bruket. Fler-talet hade dock fått bostad i de arbetarebostäder som uppfördes mellan och i närheten av verkstäderna. De omgavs av en mängd ladugårdar, svin- och fårhus. Det fanns 12 dylika bostäder, tillsammans innehållande 55 rum.

Bebyggelsen på Bruksgatan hade börjat, sålunda byggdes bl.a. Stålboden 1785. Senare byggdes de övriga husen efter gatan: Gamla Smedjeholmen, Spikboden, Askerbomsbyggningen, Fabriksbolmen, Björkholmen och vid sidan om Nya Smedjeholmen.

FORTS.

Övriga hus från den tiden var: Mjölnerbostaden (1810), Vidingbyggnaden (1835), Dansholmen samt Åsbobyggnaden som låg mellan plåtvalsverket och skogskontoret.

På 1860-talet började bebyggelsen efter Storgatan: Brukskontoret (1862), Handelsbod (1860), där skogskontoret byggdes senare, Inspektorsbostad (1870), mitt emot Brukshotellet (1873), Apoteket (1860), Trasbyggena (1860 och 1863, Långholmen (1873). De övriga husen: Lagerholmen, Källarholmen, Gamla och Nya Skogsholmen, "Skräddarkåken" samt det två Bergholmarna byggdes ungefär samtidigt.

Vid den tiden var antalet arbetare 125, varav 90 i järnverken, 15 i sågarna och 20 diversearbetare.

I slutet av 1870-talet och på 80-talet uppfördes bostäder utmed Malexandervägen, tre stycken Vaxholmen (1878), Strömsholmen, två stycken Sandholmen och Tallholmen (1920).

Övriga byggnader som uppfördes av bruket på 90-talet var: Skogskontoret (1886), Nedre Ringen (1885), Post- och bankhus (1891 med tillbyggnad 1905),

År 1909 hade antalet arbetarbostäder som bolaget byggt stigit till 23. De fanns utmed Storgatan, Bruksgatan, Malexandervägen och Bredgårdsområdet (Gamla och Nya Bredgård, Liljeholmen samt Ekenäs). Dessutom uppfördes flera tjänstemanna- och förmansbostäder.

I Fällhagen uppfördes av bolaget åren 1913-1918 flera hus som kallades för Martinbostäderna. Bostäderna, som var för fyra familjer, var moderna efter dåtida förhållanden, med bl.a. egen ingång och ett rum och kök. Martinbostäderna var avsedda för dem som arbetade i den nyuppförda martinen.

FLEMMINGE JÄRNVERK.

På hösten 1874 började Burén att bygga ett järnverk å sitt hemman Mulebo, Flemminge järnverk. Han byggde också arbetarbostäder i Flemminge och Vivåsen samt ett kontor vid Grebo. Han fick också bygga ett järnvägsspår över bolagets mark till järnvägsstationen. Spåret fick namnet "Flemmingebanan".

Boxholms bolag köpte Flemminge bruk 1912.

HÄLSOVÅRDSFÖRHÅLLANDEN.

Redan 1860 öppnades ett apotek. I nästan hundra år var det i samma lokaler. År 1954 flyttade apoteket till Järnväggsgatan (Centrumgatan).

Ett provinsialläkaredistrikt inrättades i Boxholm 1871 med lokaler och bostad för läkaren i Ådala, Flemminge.

En sjuksköterska anställdes 1894 som avlönades av en "Skyddsförening". Från 1907 bestred bolaget alla kostnader.

Alla äldre minns säkert Syster Cecilia, som i ur och skur kom på sjukbesök med sin gamla cykel. Hon var klädd i en lång svart sjuksköterske-dräkt med hätta på huvudet.

En koleraepidemi hotade komma till Sverige 1892. Med anledning härav samt även faran för andra smittosamma sjukdomar, uppförde bolaget ett epidemisjukhus vid Grebo. Det övertogs dock 20 år senare av landstinget.

DET ELEKTRISKA.

Redan under den tid då elektriciteten var ett praktiskt okänt begrepp, kom Boxholm att spela en viss roll i fråga om utnyttjandet av den elektriska kraften. Redan under vintern 1882-1883 hade vid bruket gjorts en elektrisk belysningsanläggning för valsverk och kontorslokaler. Transportbanan från järnverken till järnvägsstationen, vilken anlades 1862, hade som drivkraft fyra par oxar. Det blev många transportproblem. Man beslöt sig för att göra ett försök med elektrisk drift. Det kunde tas i bruk i juli 1890. Det var den första elektriska järnvägen i Sverige.

Det dröjde dock innan bostäderna fick elektrisk belysning. År 1917

hade facket frågan uppe om att få elektriskt lyse i bostäderna. Men det var då svårigheter att få elektriskt ledningsmaterial, vilket lade hinder i vägen.

Karbidlyse och fotogenlampor användes. Ett sätt var att öppna luckan på järnspisen i köket, eller luckorna till kakelugnen om man var så lyckligt lottad att man också hade ett rum. Man fick då ett svagt men trolskt sken i rummet.

De som flyttade in i Martinbostäderna 1918 hade en 15-vattslampa i köket. Det dröjde några år innan man fick lyse i rummet.

SKOLAN.

Befolkningen i Boxholm växte på 1800-talet och bruksbarnen blev allt flera. Sockenstämman började därför 1849 tänka på en särskild skola vid Boxholm. År 1851 började socknens verkliga skolhus att uppföras, det var Mulebo (Flemminge) skola.

Tidigare hade skolundervisningen skett i det s.k. Lusthuset. Det var ett åttakantigt hus som låg på kullen ovanför brandstationen. Undervisningen hade en ambulerande lärare hand om.

Bruksskolan (Gamla skolan) uppfördes av bolaget 1877 och var närmast avsedd för barn till de anställda vid bruket. Till lärarens på den tiden ganska magra lön lämnade bolaget också ett tillskott.

År 1885 uppfördes bredvid Mulebo skola en småskolelokal. Senare på 1900-talet användes lokalen till skolkök, där flickorna fick lära sig hushållsgöromål.

Boxholms folkskola (Gråbo) togs i bruk 1908. I samband därmed bedrevs endast småskoleundervisning i Bruksskolan. Längre fram sammanslogs två skolsalar i Bruksskolan till en gymnastiksal.

Mulebo skola ombyggdes och invigdes 1913. Den fick då namnet Flemminge skola.

En s.k. Samskola fanns förr. Den låg mellan skolhuskullen och Flemminge valsverk. Den var avsedd för de s.k. "herrs-kapsbarnen", vilka fick börja där efter genomgången småskola.

Större krav ställdes med åren på skolundervisningen och år 1961 var Centralskolan (Stenbocksskolan) färdig att ta's i bruk.

HANDEL PÅ 1800-TALET.

En handelsbod uppfördes på 1860-talet. Den låg där skogskontoret byggdes senare och drevs som filial av en handlare i Vadstena.

De anställda på bruket fick sina förnödenheter dels genom torghandel, dels genom handlanden, dels hos mjölnaren. Dessutom tillhålls mjölk till billigt pris i bolagets mejeri.

Torghandel anordnades till en början en gång i månaden å Gamla torget utanför Brukskontoret. Så småningom hade man torgdag varje lördag.

Då det ansågs mindre hygieniskt att sälja livsmedel, särskilt kött, i öppna stånd, uppförde bolaget 1905 en saluhall i närheten av Gamla torget. Saluhallen flyttades 1913 upp till nuvarande torget ungefär där kommunalhuset nu är. I samband härmed överflyttades torghandel till detta torg. Varje lördag var det sedan torghandel under många år. Dess betydelse minskade med åren och förde så småningom en tynande tillvaro för att till sist helt upphöra.

Likadant gick det för vår- och höstmarknaderna som började 1922.

Disponenten var ej nöjd med den handlare som drev handelsboden, utan bildade en handelsförening, som blev verksam i handelsboden. Handelsföreståndare var Gustaf Larsson från Vadstena.

År 1885 uppförde bolaget en fastighet som uthyrdes till handelsföreningen. Men 1903 upplöstes föreningen och lokalerna hyrdes då av

FORTS.

Gustaf Larsson, som drev affären till 1912. Lokalerna övertogs då av Ringen (Konsum) och affären gick under namnet Nedre Ringen.

Ungefär samtidigt uppförde Burén en handelslokal å sin mark öster om torget. Den hyrdes först av en handlare Pettersson, "Pelliboa", till skillnad från Larsson i den andra boden "Lassiboa". Han efterträddes 1890 av N.O. Källgren och långt senare av Torsten Carlsson.

År 1896 uppförde Arbetarnas Ring ett litet hus vid Storgatan (Tilljanders), sedan de blivit uppsagda från den loge, Mjölarns loge, vid sågdammen, som de i tio år hyrt av bolaget. Lokalen blev snart för liten, därför byggdes en fastighet vid torget 1908.

I Flemminge hade också en konsumtionsförening bildats, Solidariska föreningen. Burén uppförde ett hus för deras räkning 1885. De flyttade till en nyuppförd fastighet vid väderstadsvägen 1907. Affären där gick under namnet Solid.

DET SANITÄRA .

År 1901 byggde bolaget vid Bredgård en tvättstuga och ett varmbadhus med karbads- och bastuavdelning.

Tidigare fanns det för de anställda vid bruket en tvätt- och bagarstuga vid Bruksgatan. Den avgående värmen från lancashirehärdarna användes för uppvärmning.

En bagarstuga uppfördes senare vid Långholmen. En vanlig syn: Husmor med dragkärra, lastad med baktråg och jäst deg, ett par barn som höll i vagnen. Målet var bagarstugan. Skiftesarbetaren fick sova i lugn och ro i stugan.

Långt senare, eller närmare bestämt 1940, byggdes en modern maskintvättinrättning i gamla mejeriets lokaler vid Bredgård och en strykinrättning 1944.

När det gäller vatten och avlopp så började bolaget i slutet av 1880-talet successivt utbygga ett vattenledningsnät, som efter ett tiotal år omfattade en stor del av bruksområdet. Det var visserligen ursprungligen avsett som brandskydd, men man beaktade snart nog även dess stora sanitära betydelse. I samband därmed började man utbygga avloppsledningar. Vattenuppståndare och avlopp fanns förr på många gårdar vid de gamla arbetarbostäderna. Som minne av den tiden har vi det gamla vattentornet av slaggsten kvar, vilket byggdes 1891. Ingen rening av avloppsvattnet förekom, utan det fick rinna direkt ut i Svartån.

Så långt fram som på 20- och 30-talet var det sanitära vid Martinbostäderna bristfälligt, vilket det även var på andra ställen. Det flytande avfallet från hushållen fick man under sommarmånaderna tömma i utplacerade tunnor. Dessa blevo ofta överfulla och spred då en otrevlig stank med mycket flugor. Till vintern grävdes en grop i potatislandet och där tömdes slasken.

ÖSTRA STAMBANAN.

Stambanans sträckning förbi Boxholm, vilket skedde 1874, bidrog till en gynnsam utveckling för industrin och samhället.

Elektrisk belysning fick järnvägsstationen 1905 och den 21 april 1933 rullade det första elektriska tåget förbi. Då gick befolkningen man ur huse för att se det nya tåget.

BOXHOLMS FÖRSTAD.

Ovanför dåvarande Långholmen fanns 1890 ej annan bebyggelse än gamla trumpetarbostaden Gläntan (korsningen Storgatan-Nygatan), en Burén tillhörig ångsåg med brädgård (torget) samt något längre upp på höger sida av Storgatan, ett litet hus som ägdes av målarmästare Hällberg samt

FORTS.

torpen Kohlstorp, Kärret och Gripsberg.

Vid vägen mot Sommen låg på Flemminge mark vid Grebo ett bryggeri, Buréns brukskontor och tjänstemannabostad (Lastbilscentralens) samt ett par hundra meter längre bort några privatägda hus vid Stensholm och Höga Rösten (Kristineberg). Hitom Grebo låg norra och södra Kruslund.

I början av 1890-talet avsöndrade Burén ett område från Boxholms säteri, kallat "Boxholms förstad", begränsat i väster av nuvarande torget och Parkgatan, i norr av Kohlstorpsvägen och i söder av Storgatan. Det indelades i 30 tomter.

År 1898 avsöndrade Boxholms AB ett område kallat Sandbacka. Det begränsas i väster av Centrumgatan, i norr av Storgatan och i sydväst av järnvägen samt indelades i 22 tomter.

År 1900 avsöndrade bolaget ytterligare ett område, kallat Skogalund utmed Nygatan, som indelades i 20 tomter.

Hela detta område blev Boxholms mindre municipalsamhälle.

Namnet "Förstan" för centrum av samhället, bibehölls i folkmun långt in på 50-60-talet.

Hela området, inklusive bruksområdet, blev år 1909 Boxholms municipalsamhälle.

SAMHÄLLET VÄXTE.

Med järnvägens tillkomst kom den nya tiden. År 1899 byggdes gästgivarvaregård (Janssons Gästgiveri och Skjutsstation). År 1913 fanns där 8 hästar. Omkring 1920 anskaffades en hyrbil, troligen den första hyrbilen i Boxholm. Järnvägshotell byggdes också på dåvarande Järnvägsgatan. Östergötlands Enskilda bank öppnade kontor 1905 och vidare kom handlare och hantverkare. Många startade på Bryggaregatan, vilken blev ett slags hantverksgata. En Handsmedja uppfördes norr om torget, bakom Mcbils bensinstation och ovanför vid Nygatan fanns ett sadelmakeri och målarverkstad.

BRYGGERIER.

På 1850-talet startade bolaget ett ölbryggeri vid Bredgård. I byggnaden, som låg vid Bredgårdsdammen, hade det tidigare varit tvättstuga. Då bryggeriet blev nedlagt omgjordes det till lantarbetarbostad. Huset fick heta Gamla bryggeriet.

Ett bryggeri fanns också, som tidigare nämnds, vid Grebo.

I en fastighet på Bryggaregatan startade i början av 1900-talet Boxholms svagdricksbryggeri. Bryggeriet drevs i många år. Det var känt för sitt goda svagdricka i "kuttingar".

OFFENTLIGA LOKALER.

Först i samhället att bygga egen lokal var missionsförsamlingen. De byggde Missionshuset 1876. Metodistkapellet blev färdigt 1883 och 1893 byggdes Baptistkapellet.

Den 12 september 1897 invigdes kyrkan som hade uppförts och ägdes av bolaget och hette Brukskyrkan.

I slutet av 1800-talet byggdes av byggnadsföreningen Minerva Boxholms första Folkets hus, även kallat Minerva.

Blåbandslokalen vid Nygatan, nuvarande Saronkyrkan, byggdes 1907.

Frälsningsarmén bildade kår 1916 och de tio första åren hade man Blåbandslokalen som högberg. Frälsningsarméns lokal byggdes 1926.

Ett länge önskat nytt Folkets hus förverkligades 1939.

Före detta Flemminge skola invigdes 1968 till motionsgård efter en omfattande upprustning.

Missionsförbundare och baptister byggde tillsammans Centrumkyrkan, som invigdes 1970.

EGNA HEMSRÖRELSEN.

Privat bostadsbyggande hade tidigare ej varit tillåtet på bolagets mark. Men efter avsöndringen i "Förstan" var isoleringen delvis bruten. Med stor tvekan upplät bolaget mark i Fällhagen 1908 för 63 Egna hem. En Egna hemsförening bildades. Området kallades senare för gamla Egna hem.

Egna hemsbyggandet på Timmeröområdet började i slutet av 1920-talet och även i Grebo byggdes Egna hem.

Efter ett par svåra årtionden började man se ljusare på framtiden i mitten på 30-talet. Egna hemsbyggelsen utmed Ribbings väg och Martinvägen i Fällhagen påbörjades 1936.

Bolagets fastigheter började att bli nedslitna och omoderna. Några nya var företaget ej hågade att bygga. De anställda erbjöds i mitten av 40-talet 5.000 kronor om de byggde ett Egna hem. Ett 20-tal nappade på erbjudandet och byggde i Fällhagen, Timmerö och Vivåsen.

Erbjudandet kvarstod några år och 1949 byggdes ånyo ett 25-tal hus på samma områden.

I mitten på 50-talet byggdes en större serie i Fällhagsområdet.

Ett nytt område tillkom vid Bjursdalen.

Villabebyggelsen har fortsatt i de förut nämnda områdena och är nu fullbelagda.

Ny bebyggelse av villor började i Dalenområdet 1979.

Radhus byggdes på 60-talet på Holavedsplan och de gamla Martinbostäderna började ombyggas 1980 till moderna radhus med två lägenheter i varje hus.

Tolv radhus byggdes 1981 vid Nygatan.

SPANSKA SJUKAN.

Under första världskriget var det hårda och svåra år. Folk var undernärda och hade därför ingen motståndskraft mot sjukdomar. Då spanska sjukan kom drabbade det många med döden. Det vittnar de många gravstenarna på kyrkogården om.

I Torgny Brehmers bok Jeremias i Jeriko är följande hämtat:

-----I Boxholm som på andra ställen drabbade sjukdomen hårt.

Många var sjuka. En del drabbades kännbart, andra lindrigare.

Många dog. Så tätt mellan dödsfallen hade det inte varit någon

gång, så vitt man mindes eller kunde få vetskap om. Stora,

starka smeder fälldes som furor i skogen en stormnatt. Besyn-

nerligt nog var det de kraftiga, som gick först, som det såg ut.

Döden gick fram i bygden med väldiga liesvep. Unga och gamla

skördades. Läkaren hade fullt upp natt och dag och var till

slut alldeles utarbetad. Människorna försökte hjälpa varandra,

så långt det gick, och ändå förslog det inte mycket.-----

EKEBY SOCKEN STÖRRE.

År 1927 införlivades delar av Åsbo socken till Ekeby socken.

Tidigare skilde Storgatan och Svartån uppströms socknarna från varandra.

Då Boxholm nu låg i en socken och en församling, skänkte bolaget Brukskyrkan till församlingen. Den fick nu heta Boxholms kyrka.

DEPRESSION.

På 20-talet och in på 30-talet var svåra år. Arbetslösheten låg hela tiden som en mara över samhället. Industrin drevs endast sporadiskt.

Det kan nämnas att tiderna på 20-talet var så dåliga att många familjer inte hade mat för dagen. Det allmänna var tvungen att ordna utdelning av mat tidvis. Maten utdelades och fick hämtas i Gångjärns-

FORTS.

fabriken (F.d. KV).

Föreningen Folkets hus hade 1925 undertecknat ett kontrakt med bolaget på ett område vid torpet Berget, som skulle göras iordning till ett Folkets park. Festplatsen som användes vid gamla Folkets hus, den s.k. Gropen, var både liten och utsliten. Föreningen hade dåligt med pengar. Det var dock inte svårt att få folk att arbeta för den goda saken. Man fick 75 öre i timmen, men av det fick var och en lov att sätta av 50 öre av timpenningen till andelar.

Genom möjligheten till s.k. AK-arbete med statligt stöd kunde Svartåvallen anläggas i början av 30-talet med invigning den 2 juli 1933.

Så kallat beredskapsarbete var också anläggandet av vatten- och avloppsledningar i gamla Egna hem på 30-talet.

Många fick som synes jobba på lokala nödhjälpsarbeten. Andra fick åka ut på statliga AK-arbeten med vägbyggen, för dålig betalning.

SERVICEANLÄGGNINGAR.

Redan 1787 hade postkontor inrättats på brukskontoret. År 1891 flyttade postexpeditionen till ett nytt posthus (Annexet). Här var posten till 1936, då den flyttade till nya lokaler på Storgatan, i vilka den var åren 1936-1954. Posten har sedan haft lokaler på Järnväggsgatan åren 1954-1975. År 1975 flyttade de till Centrumhuset.

År 1928 byggdes ålderdomshemmet vid Malexandervägen. Det hade 19 rum och kunde ta emot 25-30 pensionärer. Många av de pensionärer som flyttade in hade tidigare varit på fattigstugan i Svartå vid Ekeby.

Ålderomsorgen förändrades med tiden. Större krav ställdes på vården. Därför byggdes ett nytt ålderdomshem vid Bjursdalen 1961. Senare har flera tillbyggnader skett. Bjursdalens servicehus som det nu heter har 90 vårdplatser.

En bostadsfastighet på Åsbovägen i Bjursdalen ombyggdes 1986 och inrymmer servicelägenheter.

Landstingets sjukhem för långtidsvård ligger i anslutning till servicehuset och har 28 platser. Det invigdes 1979.

Ett BB byggde landstinget vid Malexandervägen 1939. Det var öppet åren 1940-1956.

Vi fick ett kommunalhus 1940 med en tillbyggnad 1961. År 1986 ombyggdes den gamla läkarvillan för den sociala avdelningen.

Det blev reningsverk i Flemminge och vattentäckt vid Höjden på 1950-talet.

Brandstationen byggdes år 1948.

Parketten uppfördes omkring 1960.

Telenätet automatiserades under 60-talet och ny telestation byggdes vid Älvkullevägen 1966. Den gamla telefonstationen, som var en f.d. ölstuga, låg omedelbart söder om gamla bron och startade 1885 med 6 abonnenter.

Simhall byggdes 1975.

BOXHOLM KÖPING.

Boxholm blev köping nyåret 1947 med fackeltåg, nyårsbön i kyrkan, sångarbröderna sjöng, det var invigningstal, ett stort fyrverkeri brändes av vid tolvslaget.

FLERFAMILJSHUS.

På 1930-talet byggde firman Nordström & Pettersson en fastighet på storgatan för sin speceriaffär, lokaler för posten samt hyreslägenheter.

Ivar Frostling uppförde en hörnfastighet Storgatan-Järnvägs-

gatan med affärslokaler och bostäder åren 1948-1949.

På 40-talet var det inne att bygga särskilda pensionärshem. Två sådana byggdes vid Malexandervägen.

Som tidigare nämnts så var bolagets fastigheter nedslitna och höll ej för de krav som ställdes på lägenheter på 50-talet. Tidigare hade bolaget i stor utsträckning stått för lägenheter till arbetarna. Nu ansågs det att samhället bör stå för det. Disponenten gjorde påtryckningar på de kommunala myndigheterna, vilka också insåg att något måste göras. Efterfrågan på moderna lägenheter var stor.

Under åren 1950 och 1960 byggdes därför flera bostadsfastigheter utmed Storgatan, Centrumgatan, Parkgatan, Dalgårdsgatan, Bjursdalen och Malexandervägen. I fastigheten på Storgatan var det även affärslokaler och en fastighet på Centrumgatan hade post- och apotekslokaler.

Riksbyggen uppförde fastigheter på Pehr Hannerogatan och Bjursdalen.

NYA BROAR.

Sträckningen av genmfartsleden hade äntligen beslutats. Då det var i stort behov av omläggning av trafiken genom industriområdet, så anslogs medel för genomförandet av den södra delen med bro över Svartån. Brobygget startade 1 december 1967 och var färdigt 1 november 1968.

Norra järnvägsövergången delade samhället i två hälfter och störde kommunikationerna genom ständiga bomfällningar dygnet runt. Det var ett nålsöga för all trafik. Allt hårdare påtryckningar resulterade i att en bro över järnvägen påbörjades vintern 1970. En annan sträckning av vägen till Malexander genomfördes också. Allt var färdigt 1971 och bron invigdes med en brofest.

BOXHOLMS KOMMUN.

Den 1 januari 1971 bildades Boxholms kommun. Den omfattar nu Ekeby, Rinna, Åsbo, Malexander och Blåvik.

SAMHÄLLSBILDEN FÖRÄNDRAS.

Stora förändringar har skett av samhällsbilden de senaste årtiondena. Många av brukets fastigheter och verkstäder har rivits. I centrum har nästan all bebyggelse på området som kallades Sandbacka och bebyggdes i början av 1900-talet jämnats med marken. Endast gamla Folkets hus (Färghandel) och det s.k. Mellqvistska huset (ABF:s lokaler) finns kvar.

Det nya Centrumhuset, som var klart 1975, och parkeringsplatser upptar nästan hela området. Plats är reserverad för Rv 32:s sträckning utmed järnvägen.

Det nya Konsumbygget var färdigt 1981. Då revs många hus utmed Storgatan och Parkgatan.

INDUSTRIN.

Bruket har gjort nya anläggningar under senare år men har samtidigt bantat sin tillverkning under 80-talet. En del av brukets verksamhetsgrenar är nu spridda på flera företag.

Dessutom finns ett flertal företag på industriområdena vid Sättertorp, Bjursdalen, Grebo och vid Malexandervägen.

FORTS.

FRAMTIDSTRO.

Följande är hämtat ur en tidningsartikel 1984:
---" Boxholm förvandlas nu från bruksort till ett modernt industri-samhälle. Delningen av bruket - den gamla ryggraden i bygden - var många rädda för - inte minst kommunens politiker. Men facit visar nu att delningen gått bra. Det satsas för framtiden i företagen."

BEFOLKNINGSKURVAN.

Kommunen lider av en nedåtgående befolkningskurva. Den trenden bör vara kommunens huvuduppgift att försöka stoppa och vända kurvan uppåt.

Avslutar med litet statistik:

Invånareantalet i Ekeby församling var år 1850 2 402 personer och år 1900 3 384. År 1890 fanns det omkring 1 200 personer i bruket med omnejd.

Befolkningskurvan i Boxholm:

1956.....	4 172	invånare.
1965.....	6 523	---"
1977.....	5 823	---"
1981.....	5 786	---"
1983.....	5 740	---"
1984.....	5 698	---"
1986.....	5 596	---"

Nedtecknat i januari 1987.

av *Karl-Erik Wennerqvist*

BOXHOLMS SÄTERI 1933.
Foto: Karl-Erik Wennerqvist.

Uppgifterna är hämtade ur bl.a. Boxholms AB:s minnesskrift 1872-1947 och Ur Ekeby sockens hävder av Ekeby Hembygdsförening.